

In 't landschap *Sachuen*, by de kleine stad *Po*, heeft men ook zeker dier, dat op Grieks *Rhinoceros*, en op Neêrduitsch *Neus-hoorn*, dewijl het een hoorn op de neus heeft, genoemd wort. Dit dier is donker asverwigh van huid, gelijk de Olifanten, glat van lichaam, en op 't lijf niet met hair bezet. De huid is ook vol rimpelen en kerven, die over malkandre schieten, en het vel is zoo hart, dat 't naauliks met een Japonschen zabel door te houwen is. Want dit beest is niet met schobben (gelijk het by ons geschildert wort) gewapent, maar deze kerven verbeelden zodanige schobben of schilden. Heeft een smuul als een Varken, doch zo stomp niet, maar spitzer, en boven de neusgaten vertoont zich (gelijk gezegt is) een hoorn, waar na dit dier ook op Grieks *Rhinoceros*, en op Neêrduitsch *Neus-hoorn* genoemd is. Deze hoorn is gemeenlijk zwart, dikwils asverwig, en zomtijts, hoewel zelden, wit van kleur, die ook veel duurder dan d'andere verkocht wort. d'Een is ook grooter dan d'ander na den ouderdom van den *Rhinoceros*.

In grootte en dikte van lighaam verschilt de *Rhinoceros* weinigh van den Olifant, maar hy valt veel korter van voeten; waar door hy ook zo aanzien-

lijk niet is. Dit dier is zodanigh van aart, dat het niemant schade zal doen, indien het niet eerst aangeranft en getert wort: want dan stelt het zich yze-lijk en wreed aan, en niet alleen tegen de genen die het quaat hebbengedaan, maar het tast ook alles aan, wat hem tegen komt, en velt heele boomen met groot geweld ter aarde. Als de *Rhinoceros* eenen mensch ter aarde heeft gesmeten, zo doot hy den zelve met het lekken van zijne tong, die zeer scherp en rouw is; daar na knaagt hy de huid en 't vleesch tot het gebeente af. Een gedenkwaardigh exempel van zijn overgrootte wreedheit, stelt zeker Schrijver *Jakob Bontius* in deze woorden ten toon. Als de Sekretaris van onze stad *Batavie*, op 't eiland *Java*, *Dirk Jemming*, onlangs, verzelschapt met noch twee andere, te paert uit vermaak in 't bosch was gereden, quam hy op een moerasachtige plaats by een *Rhinoceros* met zijn jong, die, als hy hen zag, opstond, en langzaam te rug trad, en zijn jong voor zich na 't bosch dreef, en gedurigh met de snuit voortstiet, als het by wijlen staan bleef. Midlerwijle vervolgde een onder hen te paert dit beest, en sloeg het van achteren met een Japonschen zabel; doch de houw drong niet door, van wegen de

de dikte der huid, en quamen alleen eenige witte streepen op de rug en achter op de billen. Zeer lijdzaam verdroeg hy dit; tot dat hy zijn jong onder de heesters en doornen had verborgen: want toen gong hy met yzelijk geknor en geraas op den Ruiters los, vatte hem by zijn broek, en scheurde die met den bek aan starzen. Maar het paert, misfchien een weinigh wijzer dan d'opzitter, sprong te rug, en vluchte weg; waar op de Rhinoceros hem met al zijn magt vervolgde, en scheurde heele boomen, en al wat hem in den weg stont, met een groot gedruis ter neder. Als de Ruiters weêr ter plaatze was gekomen, daar hy zijne makkers gelaten had, en de Rhinoceros de zelve zag, verliet hy den Ruiters, en tatte d'anderen aan, die zigh, om zijne verwoedheit ontgaan, achter twee boomen schuilden, die nauwliks met de stammen twee voeten van malkandre stonden. En juist, t' hunner geluk, wilde dit domme beest tusfen deze bomen door, en schudde en beweegde de boomen niet anders, als of 't riet was geweest. Ondertusfchen kregen ze tijt en plaats om hunne roers te lossen, en troffen het beest met een koegel door de herfteenen, dat het neder viel. Hy eed steekeligh loof en doornige takken, die hem op de tong geen letzel geven, dewijl de zelve zeer hart is. Hy voert groote vyandschap met den Olifant, en als hy vegten zal, slijpt hy eerst zijnen hoorn tegen de steenen. Allermeeft zoekt hy den Olifant in den buik te treffen, dien hy weet dat het allerweekste is, en als hy hem dien open gescheurt heeft, zo laat hy hem leggen en doot bloeden. Hy volgt in geluid de Varkens, dewijl hy mede knort. De Mooren eeten zijn vleesch; t welk zo peesachtigh is, dat het stale tanden vereifcht om dat te bijten. De wijn, daar in de huid van een Rhinoceros te weken heeft gelegen, is een krachtigh geneesmiddel tegen alle quataardige koortzen. Zommigen geven ook den hoorn tegen het vergift in; by de derstele Romeinen wierdt certijds deze hoorn in de baden voor een Oly-kruik gebruikt: want daar in wiert d'olie, die om te waschen bereid was, bewaart.

Dit dier was ten tijde van Aristoteles nochte aan de Grieken, nochte aan de Romeinen, de CLXIV. jaren voor d'opbouwung der stad Rom, bekent. Wie hem eerst te voorschijn heeft gebracht, daar over is onder d'oude Schrijvers een groot geschil. Dio zeyd, dat de Rhinoceros allereerst in 't zegepralen van Augustus is overgebracht; maar Plinius verhaalt dat hem Kneus Pompeus eerst in de schouw-speelen gebruikt heeft. Daarom heeft ook Solinus geschreven, dat voor den tijd van Kneus Pompeus de schouw-spelen den Rhinoceros niet gekent hebben.

Door het gansche landschap *Chekiang* onthouden zigh Tygers; maar op den berg *Kutien*, ontrent de stad *Kiu-chou*, heeft men Tygers, die den menschen geen quaat doen; hoewel de geenen, die in de aangrenzende gewesten vallen, zeer wilt en wreedt zijn; maar indien deze wilde op dezen berg komen, zo worden ze tam; invoegen datze niemant dan schade doen.

Op verscheidene plaatzen in *Sina* vind men ook Olifanten; maar de beste in de landschappen *Nanking* en *Junnan*. Een weinigh, dewijl zulks van andere alreê wittloopig is beschreven, zal ik van dit dier hier by voegen. De grootte der Olifanten is verscheiden. Te Konstantinopelen is 'er een gezien, die van d'oogen tot het uitersten van den rug elf voeten, en van de oogen tot het einde van de snuit acht voeten lang was. In hoogte rijzen zommigen tot twaalf, andere tot dertien, eenige tot tienmaal negen duimen. Alayzius Kamustus schrijft eenen gezien te hebben, die meer vleesch als vyf van onze Stieren had. Zy zyn alle zwart, behalven d' Etiopische; dat nochtans de Koning van *Narzinga* een witten Olifant gehad heeft, getuigen de Schrijvers van de Oostindische Scheepsvaart. Zy hebben een gerete of gekerfde huid, en die van een vaste hardigheit schynt te zyn, daarom gebruiken de Mooren die voor schilden, en de Peguanen in plaats van wapenen. De zelve is nochtans harder op den rug als aan den buik. Om te kauwen, hebben zy binnen vier tanden; behalven die voor uit steeken, in de mannetjes krom gebo-